DEAN SPIELMANN
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2025. augusztus 1.[1]

C-481/24. sz. ügy

E. sp.j.
kontra
C. sp. z o.o.

(a Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie [varsói kerületi bíróság, Lengyelország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – 2011/7/EU irányelv – A kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépés – Hatály – A 3. cikk (1) bekezdése és (3) bekezdésének a) pontja – A 6. cikk (1) és (2) bekezdése – A követelések beszámításának visszaható hatályát előíró nemzeti szabály”

Bevezetés

1. A Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (varsói kerületi bíróság, Lengyelország) jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmével a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló 2011/7/EU irányelv[2] 3. cikke (1) bekezdésének és (3) bekezdése a) pontjának, valamint 6. cikke (1) és (2) bekezdésének értelmezését kéri.

2. Közelebbről, a kérdést előterjesztő bíróság azt kéri a Bíróságtól, hogy a meghozandó ítéletében határozzon arról, hogy a követelések beszámításának a lengyel jogszabályokban foglalt visszaható hatálya összeegyeztethető-e a 2011/7 irányelvvel. Ez a kérdés lehetőséget kínál a Bíróságnak arra, hogy jelentős pontosításokat fogalmazzon meg ezen irányelv hatályára vonatkozóan, és e kérdés azért különösen kényes, mert a visszaható hatályú beszámítás mélyen beágyazódott az Unió számos tagállamának jogi hagyományaiba.

[1] Eredeti nyelv: francia.

[2] 2011. február 16-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2011. L 48., 1. o.; helyesbítések: HL 2012. L 233., 3. o.; HL 2015. L 218., 82. o.). Ezen irányelv 2013. március 16-i hatállyal hatályon kívül helyezte és felváltotta a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló, 2000. június 29-i 2000/35/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet (HL 2000. L 200., 35. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 226. o.; helyesbítés: HL 2007. L 312., 72. o.).

Jogi háttér

Az uniós jog

3. A 2011/7 irányelv „Az irányelv célja és hatálya” címet viselő 1. cikkének értelmében:

„(1) Ezen irányelv célja a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépés a belső piac megfelelő működésének biztosítása érdekében, ily módon ösztönözve a vállalkozások […] versenyképességét.

(2) Ez az irányelv a kereskedelmi ügyletek ellenértékének kiegyenlítéseként teljesített valamennyi fizetésre vonatkozik.

[…]”

4. A 2011/7 irányelv 3. cikke a következőket írja elő:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy a vállalkozások között lebonyolított ügyletekben a hitelező külön fizetési felszólítás nélkül legyen jogosult késedelmi kamatra, amennyiben teljesülnek az alábbi feltételek:

a) a hitelező teljesítette szerződéses és jogszabályi kötelezettségeit; és

b) a hitelező nem kapta kézhez időben az esedékes összeget, kivéve, ha az adós nem felel a késedelemért.

[…]

(3) Amennyiben teljesülnek az (1) bekezdésben megállapított feltételek, a tagállamok biztosítják az alábbiakat:

a) a hitelező jogosult a késedelmi kamatra a szerződésben meghatározott fizetési határnap vagy határidő lejáratát követő naptól;

[…]”

5. Ezen irányelv 6. cikke értelmében:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy amennyiben kereskedelmi ügyletekben a 3. […] cikkel összhangban késedelmi kamat válik esedékessé, a hitelező jogosult az adóstól legalább 40 [euró] összegű átalány megfizetését követelni.”

(2) A tagállamok biztosítják, hogy az (1) bekezdésben említett átalányösszeg külön fizetési felszólítás nélkül, a hitelező számára felmerült behajtási költségekért kártérítésként váljon esedékessé.

[…]”

A lengyel jog

A polgári törvénykönyv

6. Az 1964. április 23-i ustawa – Kodeks cywilny (a polgári törvénykönyvről szóló törvény) (Dz. U. 2023., 1610. tétel, módosított változat) (a továbbiakban: polgári törvénykönyv) 498. cikke a következőképpen rendelkezik:

„1. § Amennyiben két személy egyszerre adós és hitelező is, mindketten beszámíthatják követelésüket a másik fél követelésébe, ha mindkét követelés tárgya olyan pénzösszeg vagy azonos minőségű, fajta szerint meghatározott dolog, mindkét követelés esedékes, és bíróság vagy más hatóság előtt érvényesíthető.

2. § Beszámítás útján mindkét követelés megszűnik az alacsonyabb követelés összegének erejéig.”

7. A polgári törvénykönyv 499. cikke értelmében:

„A beszámításra a másik félhez intézett nyilatkozattal kerül sor. A nyilatkozat visszaható hatállyal rendelkezik attól az időponttól kezdve, amikor a beszámítás lehetővé vált.”

A túlzott késedelmekről szóló törvény

8. A lengyel hatóságok a 2011/7 irányelvet a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó túlzott késedelmek elleni fellépésről szóló, 2013. március 8-i törvénnyel (ustawa o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych, Dz. U. 2023., 1790. tétel) (a továbbiakban: a túlzott késedelmekről szóló törvény) ültették át a nemzeti jogrendszerbe.

9. A túlzott késedelmekről szóló törvény 7. cikke a következőket írja elő:

„(1) A kereskedelmi ügyletekben – azon ügyletek kivételével, amelyekben az adós közjogi jogalany – a hitelező jogosult felszólítás nélkül hozzájutni a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelem miatt a fizetés esedékességének napjától a fizetés napjáig terjedő időszakra járó törvényes kamathoz, feltéve, hogy a felek nem állapodtak meg magasabb kamatban, a következő feltételek együttes teljesülése esetén:

1. a hitelező teljesítette kötelezettségeit;

2. a hitelező a szerződésben meghatározott határidőn belül nem jutott hozzá a fizetéshez.”

[…]”

10. A túlzott késedelmekről szóló törvény 10. cikke értelmében:

„(1) A hitelező azon naptól kezdve, amikor megszerzi a 7. cikk (1) bekezdése […] szerinti kamatokra való jogosultságot, jogosult arra, hogy az adóstól felszólítás nélkül a behajtási költségekért az alábbi összegeknek megfelelő kártérítést kapjon:

1. 40 euró – amennyiben a pénzbeli szolgáltatás értéke nem haladja meg az 5000 lengyel zlotyt ([PLN], [hozzávetőleg 1190 euró]);

2. 70 euró – amennyiben a pénzbeli szolgáltatás értéke meghaladja az 5000 PLN-t (hozzávetőleg 1190 euró), de nem éri el az 50 000 PLN-t (hozzávetőleg 11 890 euró);

[…]”

Az alapeljárás, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés és a Bíróság előtti eljárás

11. E. társaságot (a továbbiakban: felperes) a C. társasággal (a továbbiakban: alperes) szemben szállítási szolgáltatásokról kiállított számlák alapján tíz, ellenérték megfizetése iránti követelés illeti meg, amelyek fizetési határideje 2022 februárja és szeptembere között járt le.

12. Mivel az alperes nem fizette meg tartozásait az előírt határidőn belül, a felperes fizetés iránti keresetet indított a Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (varsói kerületi bíróság), a kérdést előterjesztő bíróság előtt.

13. A felperes egyrészt ellenértékek összegének jogcímén, valamennyi meg nem fizetett ellenérték után a túlzott késedelmekről szóló törvény 7. cikke alapján, az ezen törvény 4. cikke (3) bekezdésének b) pontjának megfelelő kamattal növelt 26 715,60 PLN (hozzávetőleg 5676,56 euró) [3] összegének, másrészt pedig e törvény 10. cikke alapján valamennyi ellenérték késedelmes megfizetésével összefüggésben behajtási költségek megtérítése jogcímén 1997,29 PLN (hozzávetőleg 424,39 euró) összegének megfizetését kérte.

14. Az alperes a kereset elutasítását kérte. Az alperes a felperesnek megfizetett 1697,40 PLN (hozzávetőleg 360,67 euró) összeget, és 2022. szeptember 2-i aktussal 25 018,20 PLN (hozzávetőleg 5315,90 euró) összegre vonatkozóan a polgári törvénykönyv 498. és 499. cikke alapján beszámítási nyilatkozatot tett. Mivel az alperes ily módon a teljes 26 715,60 PLN összeget megfizette, a tartozását megszűntnek tekinti.

15. Az alperes által tett beszámítási nyilatkozat a felperessel szemben fennálló olyan kártérítési igényen alapul, amely abból származott, hogy ez utóbbi által végzett, de a kereset tárgyát nem képező egyik szállítás során az áru megsemmisült. E kártérítési igényt illetően az alperes azt állította, hogy a 2022. február 15-i felszólító levelében megadott fizetési határidő 2022. március 7-én lejárt.

16. Az alperes szerint ebből az következik, hogy bár a beszámítási nyilatkozat kizárólag az érintett társaságok főkövetelésére vonatkozott, a felperes e nyilatkozatnak a polgári törvénykönyv 499. cikkében foglalt visszaható hatálya értelmében elvesztette a 2022. március 7-ét követően keletkezett kamatok és felmerült kártérítés érvényesítéséhez való jogát. Az alapeljárásban ez a keresetben megjelölt ellenérték megfizetése iránti tíz követelés közül kilencnek a késedelmes megfizetéséből eredően felmerült kamatokat és kártérítést érinti.

17. A felperes nem kérdőjelezte meg az alperes által hivatkozott kárért való felelősségét. Azonban vitatta e beszámítási nyilatkozat érvényességét és e kár összegét.

[3] 2022. szeptember 2-i árfolyamon.

18. A Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (varsói kerületi bíróság) – mivel kétségei támadtak a beszámítás visszaható hatályának a 2011/7 irányelvet átültető, a túlzott késedelmekről szóló törvény alapján érvényesíthető késedelmi kamatokhoz és behajtási költségek megtérítéséhez való jogokra gyakorolt hatását illetően – úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Úgy kell-e értelmezni a [2011/7] irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és (3) bekezdése a) pontját, valamint 6. cikkének (1) és (2) bekezdését, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy a késedelmes fizetés esetén alkalmazott törvényes kamat és a behajtási költségekért kártérítés nem jár a hitelezőnek, ha az adós a szerződésben meghatározott fizetési határidő lejártát követően a hitelező követelését arra az időpontra jogszabály erejénél fogva visszaható hatályú beszámítás útján teljesítette, amelyen a beszámítás lehetővé vált?”

19. Írásbeli észrevételeket az alperes, a lengyel, a belga, a német és a holland kormány, valamint az Európai Bizottság nyújtott be a Bírósághoz. A lengyel, a német és a holland kormány, valamint a Bizottság a 2025. május 14-i tárgyaláson szóbeli észrevételeket terjesztett elő.

Elemzés

20. Előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ a Bíróságtól, hogy a 2011/7 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és (3) bekezdése a) pontját, valamint 6. cikkének (1) és (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy nem jár a hitelezőnek a késedelmes fizetés esetén alkalmazott törvényes kamat és a behajtási költségekért kártérítés, ha az adós a szerződésben meghatározott fizetési határidő lejártát követően megtett, arra az időpontra visszaható hatályú beszámítási nyilatkozat útján a hitelező követelését teljesítette, amelyen a beszámítás lehetővé vált.

21. Az ilyen kérdés megválaszolása céljából először is szükségesnek tartok néhány rövid előzetes észrevételt tenni a követelések beszámításával kapcsolatban, mielőtt megvizsgálom a szóban forgó nemzeti szabályozásának az ezen irányelv rendelkezéseivel való összeegyeztethetőségét.

Előzetes észrevételek

22. A római jogból származó beszámítás két, egyszerre adós és hitelező személy másikkal szemben fennálló két különböző kötelezettségének az alacsonyabb összegű kötelezettség erejéig való megszűnéseként határozható meg.[4] A beszámítás kettős funkciót tölt be. Egyrészről lehetővé teszi valamely kereskedelmi kapcsolatban az egyensúly helyreállításának meggyorsítását és egyszerűsítését az ellentétes irányú kettős fizetés elkerülésével. Másrészről garanciális szerepet játszik, mivel ha az egyik fél anélkül fizetne, hogy megvárná a másik fél teljesítését, akkor viselné ez utóbbi fél fizetésképtelenségének kockázatát, és versenyezne a fizetésképtelen adós többi hitelezőjével.

23. A beszámításra sor kerülhet jogszabály, illetve szerződés alapján vagy bírósági eljárásban.

[4] A Codex Justinianus értelmében: „Compensationes ex omnibus actionibus ipso iure fieri sancimus nulla differentia in rem vel personalibus actionibus inter se observanda” („Azt akarjuk, hogy a kötelmi jogi igények és a dologi jogi igények közötti különbségtétel nélkül, valamennyi igény a törvény erejénél fogva beszámítható legyen.” [szabad fordítás]). CJ.1.2.17.3 Lásd: Iust C. 4,31,14, Iohanni, a. 531. A beszámítás eredetéről lásd különösem: De Kotzebue, R., *Compensation et procédure; essai de critique et de science juridique pure*, Sirey, Paris, 1945.

24. A jogszabályon alapuló beszámítás sajátos jogintézményéből következik, hogy a beszámítható követelések az alacsonyabb összegű követelés erejéig a kölcsönös beszámíthatóságuk időpontjában megszűnnek, amennyiben teljesülnek bizonyos feltételek. A követelések kölcsönösségéről, helyettesíthetőségéről, biztosságáról, pénzbeliségéről és esedékességéről van szó.

25. A tagállamok joga általában előírja, hogy a kölcsönös követelések vagy a jogszabály erejénél fogva automatikusan, vagy egyoldalú nyilatkozat útján a beszámítás visszaható hatályával szűnnek meg,[5] mint a jelen ügyben szóban forgó beszámítás esetén.

26. Az első lehetőséget például a belga[6], a spanyol[7] és a luxemburgi jog[8] vette át, amelyek a jogszabály erejénél fogva, a felek tudta nélkül megvalósuló beszámításról rendelkeznek.

27. A második lehetőség is gyakran van jelen a nemzeti jogrendszerekben. A jelen ügyben szereplő elemzés tárgyát képező lengyel jogon kívül más példákat is lehet említeni. A német jog olyan, nyilatkozat útján megvalósuló beszámítást ír elő, amelynek – a nyilatkozat megtételének időpontjától függetlenül – a főkövetelés és a viszontkövetelés egyidejű fennállásának időpontjára visszaható hatálya van.[9] A francia jog úgy rendelkezik, hogy a beszámítás – amennyiben hivatkoznak rá – abban az időpontban valósul meg, amikor teljesülnek a feltételei.[10] A holland jog olyan, nyilatkozat útján történő beszámítást állapított meg, amely a beszámításhoz való jog keletkezésének időpontjára visszaható hatállyal rendelkezik.[11]

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

28. A 2011/7 irányelvvel kapcsolatos lényeges elemek bemutatását követően az alábbiakban először azzal a kérdéssel fogok foglalkozni, hogy a visszaható hatályú beszámítást előíró nemzeti szabályozás ezen irányelv hatálya alá tartozik-e. Másodszor meg fogom vizsgálni az ilyen nemzeti szabályozásnak az említett irányelv célkitűzéseivel és hatékony érvényesülésével való összeegyeztethetőségét.

29. Emlékeztetni kell először is arra, hogy a 2011/7 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése szerint az irányelv célja a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépés a belső piac megfelelő működésének biztosítása érdekében, ily módon ösztönözve a vállalkozások, különösen pedig a kis- és középvállalkozások versenyképességét.[12]

5 Lásd: Zimmermann, R., *Comparative Foundations of a European Law of Set-Off and Prescription*, Cambridge University Press, Cambridge, 2002, 32–43. o.

6 Lásd a belga polgári törvénykönyv 5.255. cikkének első bekezdését: „A jogszabályon alapuló beszámításra a jogszabály erejénél fogva, az adósok tudta nélkül kerül sor. A belga jogban a jogszabályon alapuló beszámításról lásd: P., *De Page*, *Traité de Droit Civil Belge – Tome II – Les obligations*, 3. kötet, 3, Bruylant, Bruxelles, 2013, 2235–2271. o.

7 A Código Civil (spanyol polgári törvénykönyv) 1202. cikke értelmében: „El efecto de la compensación es extinguir una y otra deuda en la cantidad concurrente, aunque no tengan conocimiento de ella los acreedores y deudores” (A beszámítás az alacsonyabb összegű tartozás erejéig a hitelezők és az adósok tudta nélkül szünteti meg a tartozásokat”).

8 A luxemburgi polgári törvénykönyv 1290. §-a a következőképpen rendelkezik: „A beszámítás a törvény erejénél fogva az adósok tudta nélkül valósul meg; a két követelés az egyidőben való fennállásuk időpontjában, a tartozások erejéig megszünteti egymást”.

9 Lásd a Bürgerliches Gesetzbuch (német polgári törvénykönyv) 388. és 389. §-a.

10 Lásd a francia code civil (polgári törvénykönyv) 1347. cikkét. A francia jogban a jogszabályon alapuló beszámításról lásd: Flour, J. és al., *Droit civil. Les obligations. Le rapport d'obligation*, Dalloz, Paris, 2024 (11. kiadás), 301–314. o.

11 Lásd a Burgerlijk Wetboek (holland polgári törvénykönyv) 6:127. cikkének (1) bekezdését és 6:129. cikkének (1) bekezdését.

12 A késedelmes fizetéseket először a 2000/35 irányelv szabályozta. A 2011/7 irányelv, amelynek értelmezését a jelen ügyben kérték, az (1) preambulumbekezdése szerint ez utóbbi irányelv egyszerű átdolgozása. Mivel ez az átdolgozás nem eredményezte a szóban forgó rendelkezések lényeges módosítását, a 2000/35 irányelv megfelelő rendelkezéseinek a Bíróság által elvégzett értelmezése továbbra is releváns a 2011/7 irányelv alkalmazása szempontjából.

30. Amint az ezen irányelv preambulumából kitűnik, egyrészt a késedelmes fizetés olyan szerződésszegés, amelyet különösen az alacsony vagy fel nem számított késedelmi kamatok az adósok számára pénzügyi szempontból vonzóvá tettek.[13] Másrészt a késedelmes fizetés hátrányosan érinti a vállalkozások likviditását, és bonyolultabbá teszi pénzügyi gazdálkodásukat, továbbá károsan befolyásolja versenyképességüket és nyereségességüket, ha a hitelezőnek a késedelmes fizetés miatt külső finanszírozást kell igénybe vennie.[14]

31. A Bíróság így azt állapította meg, hogy az említett irányelv elsődlegesen a késedelmes fizetés visszaszorítására és a hitelező késedelmes fizetéssel szembeni védelmére irányul.[15]

32. A 2011/7 irányelv 3. és 6. cikke e kettős célkitűzést úgy fejezi ki, hogy a hitelező számára biztosítja a késedelmi kamat felszámításához és a követelése behajtása érdekében felmerült költségekért a kártérítés érvényesítéséhez való jogot.

33. Ezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdése és (3) bekezdése a) pontja értelmében a hitelező külön fizetési felszólítás nélkül jogosult késedelmi kamatra a szerződésben meghatározott fizetési határnap vagy határidő lejáratát követő naptól, amennyiben a hitelező teljesítette szerződéses és jogszabályi kötelezettségeit, és nem kapta kézhez időben az esedékes összeget, kivéve, ha a késedelem nem róható fel az adósnak.

34. Az említett irányelv 6. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy amennyiben ezen irányelvvel összhangban kamat válik esedékessé, a hitelező jogosult az adóstól legalább 40 euró összegű átalány megfizetését követelni. E cikk (2) bekezdése kimondja, hogy ez az átalányösszeg külön fizetési felszólítás nélkül, a hitelező számára felmerült behajtási költségekért kártérítésként válik esedékessé.

35. A hitelezőt megillető, az említett késedelmi kamatok és kártérítés érvényesítéséhez való jog alapját a „késedelmes fizetés” fogalma képezi. Ezt a fogalmat a 2011/7 irányelv 2. cikkének 4. pontja úgy határozza meg, hogy késedelmes fizetés a szerződéses vagy törvényes fizetési határidőn belül nem teljesített fizetés, amennyiben a hitelező teljesítette szerződéses és jogszabályi kötelezettségeit, és nem kapta kézhez időben az esedékes összeget, kivéve, ha az adós a késedelemért nem felelős.

36. Bár ez az irányelv szabályozza a késedelmi kamathoz és a behajtási költségekhez való jogot, valamint azt, hogy ezek a jogok a főkövetelés fennállásától függnek, a rendszertani és teleologikus elemzésből ugyanakkor az tűnik ki, hogy ezen irányelv nem alakít ki jogi szabályozást a főkövetelésre vonatkozóan, és így nem vonatkozik a követelések beszámítására.

37. Rendszertani szempontból ki kell emelni, hogy amikor az „esedékes összeg” fogalmáról van szó, a 2011/7 irányelv 2. cikkének 8. pontja csupán azt tartalmazza, hogy e fogalom alatt a szerződéses vagy törvényes fizetési határidőn belül kifizetendő tőkeösszeget kell érteni, amely magában foglalja az alkalmazandó adókat, vámokat, illetékeket és díjakat.[16]

[13] Lásd a 2011/7 irányelv (12) preambulumbekezdését.

[14] Lásd a 2011/7 irányelv (3) preambulumbekezdését.

[15] Lásd: 2022. december 1-jei X (Gyógyászati termékek értékesítése) ítélet, (C-419/21, EU:C:2022:948, 26. pont).

[16] Pontosabban, e rendelkezés szövege a következő: „a szerződéses vagy törvényes fizetési határidőn belül kifizetendő *tőkeösszeg*, amely magában foglalja a számlában vagy az azzal egyenértékű fizetési felhívásban meghatározott alkalmazandó adókat, vámokat, illetékeket és díjakat” (kiemelés tőlem).

38. A teleológiai értelmezés szempontjából meg kell jegyezni, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a 2011/7 irányelv nem hangolja össze a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetésekre vonatkozó összes szabályt. Ezen irányelv e tárgykörben csupán egyes, köztük a késedelmi kamatokra és a behajtási költségek megtérítésére vonatkozó szabályokat rögzít [17].

39. Más szóval, a 2011/7 irányelv csupán *különös szabályokat* ír elő, amelyeket be kell illeszteni a nemzeti polgári és kereskedelmi jogba. A 2000/35 irányelv, majd ezt követően a 2011/7 irányelv elfogadásával az uniós jogalkotó nem kívánt általános jogi keretet kialakítani a kötelezettségekre és a szerződésekre vonatkozóan. [18] Figyelembe véve ugyanis az e tárgykörökkel kapcsolatos tagállami megközelítések sokféleségét, az uniós jogalkotó ilyen szándékának meg kellett volna jelennie ezen irányelv rendelkezéseinek szövegében, célkitűzéseiben és előkészítő anyagaiban. Ez nyilvánvalóan nem így van.

40. Ebből következik, hogy a 2011/7 irányelvnek semmiképpen sem célja valamely követelés keletkezésének, esedékességének és megszűnésének feltételeivel kapcsolatos szabályok megállapítása.

41. Tekintettel arra, hogy a beszámítás jogintézménye a követelés megszűnésének tárgykörébe tartozik, az olyan, visszaható hatályú beszámítást előíró nemzeti szabályozás, mint a lengyel polgári törvénykönyv 499. cikke, ennek következtében ezen irányelv hatályán kívül esik.

42. Ezt figyelembe véve, a német kormány észrevételeiben szereplő azon állítás, amely szerint a visszaható hatályú beszámítás szabályozása a tagállamok eljárási autonómiájába tartozik, szükségszerűen pontatlannak tűnik. Az ilyen autonómia ugyanis kizárólag akkor jut érvényre, ha az érintett nemzeti szabályozás az uniós jog hatálya alá tartozik, ami a jelen ügyben nem így van [19]. A jelen esetben tehát nem indokolt a szóban forgó nemzeti rendelkezésnek az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvével való összeegyeztethetőségének vizsgálatára irányuló jogi elemzés.

43. Véleményem szerint e feltételezést támasztja alá a Bíróságnak a Nemec ügyben hozott ítélete [20]. Ebben az ügyben a Bíróságnak többek között arra a kérdésre kellett választ adnia, hogy ellentétes-e a 2000/35 irányelvvel az a nemzeti szabályozás, amely úgy rendelkezett, hogy a késedelmi kamatok azt követően nem számíthatóak fel, hogy a felhalmozódott és meg nem fizetett kamatok elérik a tőke összegét *(ne ultra alterum tantum)*. Válaszában a Bíróság a főtanácsnokhoz hasonlóan megállapíthatta volna, hogy ez a szabályozás e kamat *minimális* mértékére vonatkozik, így a kamatfelhalmozás felső korlátjának megállapítása továbbra is a tagállamok jogkörébe tartozik. [21] Épp ellenkezőleg, a Bíróság azt állapította meg, hogy a 2000/35 irányelv nem tartalmazza az arra az időszakra vonatkozó szabályokat, amely során a késedelmi kamatokat fel kell számítani, illetve az e kamatok maximális összegére vonatkozó szabályokat, [22] és ezután azt vizsgálta, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozás nem sérti-e ezen irányelv célkitűzéseit és nem fosztja-e meg a hatékony érvényesülésétől.

[17] Lásd többek között: 2022. október 20-i A (A késedelmi kamat érvényesítésének elmaradása) ítélet (C-406/21, EU:C:2022:816, 52. és 53. pont).

[18] E tekintetben kétségek fogalmazódtak meg az EUMSZ 114. cikk e két irányelv jogalapjaként történő megjelölésének helytállósága vonatkozásában, lásd: Editorial Comments, „*Union competences in the field of contract law*: *Some questions – no answers*” *Common Market Law Review*, 48. kötet 48, 3. sz., Bruylant, Bruxelles, 2011, 655–657. o.

[19] Ebből értelemszerűen az következik, hogy a tárgyaláson vitatott azon kérdés, amely a lengyel polgári törvénykönyv 499. cikkének anyagi jogi vagy eljárásjogi jellegére vonatkozik, a jelen ügyben nem releváns.

[20] 2016. december 15-i Nemec ítélet (C-256/15, EU:C:2016:954; a továbbiakban: Nemec ítélet).

[21] Lásd: Bobek főtanácsnok Nemec ügyre vonatkozó indítványa (C-256/15, EU:C:2016:619, 56–71. pont).

[22] Nemec ítélet (48. pont).

44. Egyébiránt ez utóbbi vizsgálat az álláspontom szerint megfelel annak, amit a Bíróságnak kell végeznie a jelen ügyben meghozandó ítéletében.

45. Ugyanis, bár a tagállamok továbbra is szabadon hozhatnak olyan rendelkezést, amely visszaható hatályú beszámítást ír elő, ugyanakkor e rendelkezés nem vezethet a 2011/7 irányelv által kitűzött célok megsértéséhez vagy nem foszthatja meg ezen irányelvet a hatékony érvényesülésétől.[23]

46. A hitelező likviditására gyakorolt kedvezőtlen hatások elkerülésére és a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések visszaszorítására vonatkozó célkitűzéseket illetően úgy tűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság azon a véleményen van, hogy a visszaható hatályú beszámítás nem egyeztethető össze a 2011/7 irányelvvel, mivel ezen irányelv előírja a hitelező késedelmi kamatok és behajtási költségek érvényesítéséhez való jogának elismerését, amennyiben követelésének megfizetésére a szerződésben megállapított határidő lejártát követően került sor.

47. Kétségtelen, hogy a beszámítás visszaható hatálya azzal a következménnyel jár, hogy az a hitelező, akihez a szerződésben megállapított határidő lejártát követően a beszámítás lehetővé válásának időpontjára visszamenőleges hatállyal beszámítási nyilatkozatot intéztek, nem jogosult sem kamatra, sem kártérítésre ez utóbbi időponttól a beszámítási nyilatkozat megtételéig terjedő időszakra vonatkozóan.

48. A kérdést előterjesztő bíróság érvelése azonban azon a pontatlan előfeltevésen alapul, amely szerint a követelés teljesítésére a beszámítási nyilatkozat megtételének időpontjában kerül sor. A szóban forgó nemzeti rendelkezés ezzel szemben azt mondja ki, hogy a követelés ennél korábban, a beszámítás lehetővé válásának időpontjában szűnik meg. Mivel az ilyen megszűnés szabályozása a nemzeti jogalkotó hatáskörébe tartozik, ezen utóbbi időpontot kell elfogadni.

49. Pusztán amiatt, hogy a követelés akkor szűnik meg, ha a beszámítás lehetővé válik, a beszámítás visszaható hatályával járó következmények nem ellentétesek a 2011/7 irányelvnek a késedelmes fizetések visszaszorítására irányuló célkitűzéseivel. Ezért semmilyen teljesítés nem jár,[24] késedelmi kamat pedig nem számítható fel. Ezen túlmenően a beszámítás lehetővé válásának időpontjától kezdve a beszámított összeg hatással van a hitelező likviditására, így utólag semmilyen, a likviditásra kedvezőtlen hatású késedelmes fizetés nem teljesülhetne.

50. Hozzá kell tenni, hogy e célkitűzések sérülnének, ha a fizetési határidő túllépésének és a beszámítás lehetővé válásának időpontja között felmerült esetleges késedelmi kamatok és behajtási költségek nem járnának a hitelezőnek. Márpedig nem állítható, hogy a jelen ügyben ez a helyzet áll fenn, ellenkező esetben ugyanis torzulna a visszaható hatályú beszámítás sajátos jogintézménye.

51. E körülmények között az a véleményem, hogy a visszaható hatályú beszámítást megállapító nemzeti szabályozás nem sérti a 2011/7 irányelv célkitűzéseit, és nem is fosztja meg a hatékony érvényesülésétől.

[23] Nemec ítélet (49. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[24] Meg kell jegyezni, hogy azt a hitelezőt, aki a beszámítási nyilatkozatot tette, többé nem illeti meg a beszámításra került összegek utáni kamatok követeléséhez való jog a beszámítás lehetővé válásától a beszámítási nyilatkozat megtételéig terjedő időszakra vonatkozóan. Ennek következtében nincs jelentősége annak, hogy a kereskedelmi ügyletből eredő első követelés az alperesnek kártérítési követelés címén járó kamatoknál magasabb kamatokat eredményezhetett volna.

52. A Bizottság írásbeli észrevételeiben ugyanakkor azt állítja, hogy az az értelmezés, amely szerint a jelen ügyhöz hasonló körülmények között a hitelező nem lenne jogosult a számára felmerült behajtási költségek megtérítésére, ellentétes a 2011/7 irányelv célkitűzéseivel.[25] Érvelését a Česká pojišťovna ítéletre[26] és a BFF Finance Iberia ítéletre[27] alapította.

53. Ezen ítéletek közül az első alapjául szolgáló ügyben a Bíróságnak arról kellett döntenie, hogy a 2011/7/EU irányelv 6. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy az elismeri az adós késedelmes fizetése miatt az utóbbinak címzett fizetési felszólítások költségéből eredő kár megtérítését követelő hitelezőnek e címen fennálló azon jogát, hogy – az e cikk (1) bekezdésében előírt minimális átalányösszegen felül megfelelő kártérítésben részesüljön az említett cikk (3) bekezdése értelmében. A második ítélet alapjául szolgáló ügyben azt kérdezték a Bíróságtól, hogy ugyanezen cikket úgy kell-e értelmezni, hogy az adós késedelmes fizetése következtében felmerült behajtási költségekért a hitelezőnek kártérítés címén fizetendő minimális átalányösszeget minden egyes, esedékességkor ki nem fizetett kereskedelmi ügylet után meg kell fizetni.

54. A Bíróság mindkét esetben annak megállapításával indokolta igenlő válaszát, hogy 2011/7 irányelv célja nem csupán az, hogy visszatartsa a késedelmes fizetéseket annak elkerülésével, hogy azok ilyen helyzetben az alacsony vagy fel nem számított késedelmi kamatok miatt pénzügyi szempontból az adós számára vonzóak legyenek, hanem az is, hogy hatékony védelmet biztosítson a hitelező számára a késedelmes fizetéssel szemben, biztosítva számára az általa viselt behajtási költségek *lehető legteljesebb mértékű* megtérítését.[28]

55. A Bizottsággal ellentétben úgy vélem, hogy a Bíróság érvelése a jelen ügyben nem vehető át, mivel ezekben az ügyekben a behajtási költségek megtérítéséhez való jog fennállása nem volt vitatott, a kérdést előterjesztő bíróság kételyei kizárólag a kártérítés összegének megállapítására vonatkoztak.

56. A fenti megfontolások fényében úgy vélem, hogy a 2011/7 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és (3) bekezdése a) pontját, valamint 6. cikkének (1) és (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy a késedelmes fizetés esetén alkalmazott törvényes kamat és a behajtási költségekért kártérítés nem jár a hitelezőnek, ha az adós a szerződésben meghatározott fizetési határidő lejártát követően megtett, arra az időpontra visszaható hatályú beszámítási nyilatkozat útján a hitelező követelését teljesítette, amelyen a beszámítás lehetővé vált.

[25] Igaz, hogy – amint azt a Bizottság írásbeli észrevételeiben állítja – amennyiben a kifizetésre határidőben nem kerül sor, a hitelező konkrét intézkedéseket hozhatna követelése behajtása érdekében anélkül, hogy tudná, hogy a jövőben beszámításra kerül sor, továbbá viselhetne így olyan költségeket, amelyeket aligha tud majd behajtani, ha a polgári törvénykönyv 499. cikkében foglalt beszámítás visszaható hatálya összeegyeztethető lenne a 2011/7 irányelvvel. Márpedig meg vagyok győződve, hogy ezekben az esetekben az „*ignorantia legis non excusat*” latin mondást alkalmazni kellene.

[26] 2018. szeptember 13-i ítélet (C-287/17, a továbbiakban: Česká pojišťovna ítélet, EU:C:2018:707).

[27] 2022. október 20-i ítélet (C-585/20, a továbbiakban: BFF Finance Iberia ítélet, EU:C:2022:806).

[28] Česká pojišťovna ítélet (25. és 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); BFF Finance Iberia ítélet (36. pont). A Bíróság szerint e megállapítást a 2011/7 irányelv (19) preambulumbekezdésének szövege indokolja, amely szerint: „A behajtási költségeknek a késedelmes fizetés következtében felmerülő adminisztratív költségek megtérítését, valamint a felmerülő belső költségekért fizetendő kártérítést is fedezniük kell […]. Egy rögzített összegű kártérítés a behajtáshoz kapcsolódó adminisztratív és belső költségek korlátozására irányul.”

Végkövetkeztetés

57. A fentiekre tekintettel azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Sąd Rejonowy dla m.st.Warszawy w Warszawie (varsói kerületi bíróság, Lengyelország) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést a következőképpen válaszolja meg:

A kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló, 2011. február 16-i 2011/7/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és (3) bekezdése a) pontját, valamint 6. cikkének (1) és (2) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

azokkal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy a késedelmes fizetés esetén alkalmazott törvényes kamat és a behajtási költségekért kártérítés nem jár a hitelezőnek, ha az adós a szerződésben meghatározott fizetési határidő lejártát követően megtett, arra az időpontra visszaható hatályú beszámítási nyilatkozat útján a hitelező követelését teljesítette, amelyen a beszámítás lehetővé vált.